

SUMMARY

Lukianova Larysa, Vashchenko Viktor. Adult education ecosystems in the baltic states: policies, practices, and digital transformations

The article presents the results of a comprehensive analysis of adult education policies and practices in the Baltic States (Estonia, Latvia, Lithuania) at the national, institutional, and regional levels. Based on the collected data, it is established that the adult education systems in the three countries are converging toward a flexible, digital, and competence-oriented model, in which short-term programs (micro-credentials) are officially recognized and integrated into national qualification frameworks. It has been revealed that the renewal of the regulatory framework in 2022–2025 contributes to reducing access barriers, supports the recognition of prior and non-formal learning outcomes (RPL/VNIL), and ensures transparency in assessment procedures.

The study shows that the combination of traditional formats with practice-oriented, project-based (PBL), and blended learning enhances the alignment of educational programs with labor market demands and increases adult participation. Digital platforms play a system-forming role: in Estonia, learning outcomes are recorded in the EHS database and supported by micro-credentials (5–30 ECTS); in Latvia, personalization is achieved through Individual Learning Accounts (ILA) and the VIAA platform; in Lithuania, access is scaled via the KURSUOK platform with e-certification and an “individual learning budget” system.

The active implementation of critical thinking technologies, learning analytics, and modular approaches contributes to the development of cognitive autonomy, increases the flexibility of learning pathways, enables seamless lifelong learning, and accelerates upskilling and reskilling without interrupting employment. The findings indicate that the Baltic model integrates legal reforms, digital infrastructure, and modern didactic approaches into a coherent «lifelong learning ecosystem» that ensures resilience, scalability, and high-quality workforce development in the region. Based on the research results, the Baltic approach can be considered an effective tool for rapid skills development, transparent recognition of learning outcomes, and broader adult participation in education.

Key words: adult education, Baltic States, education policy, recognition of learning outcomes, lifelong learning, modularity, RPL/VNIL, learning pathways.

УДК 378.091.12:005.336.2]:001.891

Аліна Предик

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ORCID ID 0000-0001-7356-8690

DOI 10.24139/2312-5993/2025.05/346-358

ФОРМУВАННЯ ТРАНСВЕРСАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті проаналізовано потенціал науково-педагогічного дослідження як середовища для формування трансверсальних компетентностей студентів спеціальності «Початкова освіта». Метою статті є обґрунтування доцільності інтеграції елементів дослідницької діяльності в освітній процес як ефективного інструменту розвитку ключових універсальних навичок, затребуваних у сучасному педагогічному просторі.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять сучасні підходи до компетентнісного навчання, зокрема концепція трансверсальності, положення Концепції Нової української школи та результати емпіричного аналізу педагогічної практики у процесі викладання дисциплін дослідницького циклу. У статті використано методи контент-аналізу наукових джерел, моделювання, порівняльно-аналітичний підхід, а також елементи педагогічного спостереження. Уперше узагальнено та презентовано модель формування трансверсальних компетентностей студентів у процесі науково-дослідної діяльності, яка включає взаємозв'язані компоненти: педагогічні стратегії (дослідницьке навчання, академічна доброчесність, формувальне оцінювання), методи (проекти, кейс-стаді, дебати, взаємне рецензування) та форми організації (індивідуальні завдання, наукові гуртки, участь у конференціях, вебінарах, групова робота, цифрові платформи). Доведено, що саме системне й цілеспрямоване включення дослідницької діяльності у фахову підготовку дозволяє забезпечити комплексне формування трансверсальних компетентностей – критичного мислення, самоорганізації, цифрової грамотності, комунікативної культури, академічної етики.

Практичний досвід реалізації запропонованої моделі у рамках курсів «Основи педагогічних досліджень» і «Методологія наукових досліджень та академічна доброчесність» показав її ефективність як освітнього інструменту трансформації академічного навчання в дослідницьке. Формування трансверсальних компетентностей у студентів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича виступає не лише відповіддю на сучасні вимоги професійного стандарту педагога, але й передумовою їхньої здатності до адаптації, інноваційного мислення, мобільності та відповідального виконання професійних функцій у контексті реалізації завдань Нової української школи.

Ключові слова: трансверсальність, трансверсальні компетентності, науково-педагогічне дослідження, дослідницька діяльність, педагогічні стратегії.

Постановка проблеми. Формування трансверсальних компетентностей студентів в сучасному світі та освітніх системах визначається глобалізацією ринку праці, необхідністю розвитку особистості, підготовкою до життя в інформаційному суспільстві, зростанням міжкультурної взаємодії та потребою у гнучких та творчих рішеннях.

У сучасному освітньому середовищі трансверсальні (надпредметні, м'які) компетентності визнаються одним із ключових чинників успішної професійної самореалізації майбутніх фахівців. Зміщення акцентів з накопичення знань на розвиток умінь, навичок міжгалузевого критичного мислення, рефлексії, комунікації, адаптивності й відповідальності визначає потребу в інтеграції таких компетентностей в усі етапи навчання в ЗВО.

Особливо важливою є їхня інтеграція у процес науково-педагогічного дослідження, що сприяє розвитку аналітичного, інноваційного та етичного мислення студентів, вміння працювати з

інформацією, презентувати результати дослідження, працювати в команді або автономно. Формування трансверсальних компетентностей в умовах наукового пошуку не тільки розширює академічні горизонти студентів, але й забезпечує міждисциплінарний зв'язок, який відповідає запитам сучасного ринку праці та вимогам Європейського простору вищої освіти.

Аналіз актуальних досліджень. Проблематика формування трансверсальних компетентностей майбутніх фахівців широко представлена в науковому доробку сучасних дослідників. Зокрема, різні аспекти підготовки здобувачів вищої освіти до опанування трансверсальними компетентностями висвітлено у працях О. Бабій, О. Копусь, О. Матвієнко, Т. Олефіренко, Л. Попової, Н. Соболю, J. Valcar, Z. Karásek, які акцентують увагу на загальних засадах і механізмах їх формування. Особливості організації цього процесу в умовах закладу вищої освіти детально проаналізовано у роботах В. Безуглої, В. Петренка, А. Предик та ін. Філософське осмислення сутності трансверсальних компетентностей та їх значення у структурі професійної підготовки запропоновано Л. Горбуною та іншими дослідниками. У публікації В. Шпака розкрито зміст трансверсального підходу в контексті конкретно-наукової методології соціально-педагогічних досліджень, з акцентом на його історичні, теоретичні, технологічні та управлінські аспекти.

Проте слід зазначити, що, незважаючи на наявність значного наукового напрацювання, окремі аспекти формування трансверсальних компетентностей у процесі науково-педагогічної підготовки студентів залишаються недостатньо дослідженими.

Мета статті – проаналізувати особливості формування трансверсальних компетентностей студентів у процесі здійснення науково-педагогічного дослідження та визначити ефективні педагогічні умови й методи їх розвитку.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах трансформації вищої освіти та зростання вимог до професійної підготовки педагогів ключового значення набуває формування трансверсальних (надпредметних, універсальних) компетентностей. Ці компетентності науковцями розглядаються як здатність особистості ефективно діяти в різних контекстах професійного, соціального та особистісного життя, забезпечуючи інтеграцію знань, умінь, навичок, цінностей та ставлень,

необхідних для реалізації принципів освіти XXI століття (Ведь, 2020; Ткаченко, Юань Веньцзін, 2022).

Питання формування трансверсальних компетентностей останнім часом набуло значної уваги в освітньо-науковому дискурсі, що зумовлено потребою підготовки фахівця, здатного діяти ефективно в умовах невизначеності, змін і міждисциплінарності. Аналіз наукових джерел засвідчує наявність різних підходів до трактування поняття «трансверсальні компетентності» та окреслення їхньої структури, змістового наповнення й механізмів формування.

Зокрема, Т. Ведь обґрунтовує теоретичні засади трансверсальних компетентностей як інтегративного утворення, що включає когнітивні, емоційні та соціальні компоненти й спрямоване на забезпечення особистісної та професійної мобільності в умовах трансформації суспільства. Дослідниця підкреслює, що такі компетентності є запорукою успішної інтеграції молоді особистості у професійне середовище (Ведь, 2020).

У роботах В. Петренко та В. Безуглої увагу акцентовано на умовах формування трансверсальних компетентностей у закладах вищої освіти. Автори підкреслюють необхідність створення відповідного освітнього середовища, в якому студенти зможуть розвивати критичне мислення, здатність до комунікації, командної роботи та самостійного прийняття рішень (Петренко, Безугла, 2018). При цьому особливе значення надається міжпредметній інтеграції та організації навчальної діяльності на основі проєктного підходу.

Н. Соболев розглядає трансверсальні уміння та навички у контексті професійної підготовки перекладача, виокремлюючи їх як складник професійної компетентності. Хоча дослідження здійснене в іншій галузі, його висновки мають міжгалузеву значущість, оскільки підкреслюють універсальність трансверсальних компетентностей як умов ефективної професійної реалізації (Соболев, 2016).

Окрему увагу у вітчизняному освітньому просторі приділено вивченню формування трансверсальних компетентностей у майбутніх педагогів. Так, А. Предик (2024) акцентує на ролі фахової підготовки як простору для цілеспрямованого розвитку трансверсальних компетентностей студентів педагогічних спеціальностей, зокрема через науково-дослідну діяльність і рефлексивні практики.

Змістовним є також дослідження Т. Олефіренко та Л. Попової, які аналізують формування трансверсальних компетентностей у контексті

професійної ідентичності майбутнього педагога. Дослідниці доводять, що трансверсальні компетентності не лише підтримують адаптацію до нових професійних ролей, а й сприяють розвитку внутрішньої мотивації та педагогічної відповідальності (Олефіренко, Попова, 2022).

Проблема термінологічного осмислення трансверсальності в сучасному науковому просторі стала предметом аналізу у праці Л. Попової. Авторка пропонує екземпліфікацію терміна «трансверсальність» у контексті професійної підготовки, наголошуючи на його зв'язку з міждисциплінарністю, універсальністю та міжособистісною взаємодією (Попова, 2022).

Таким чином, огляд наукових джерел підтверджує актуальність досліджуваної проблеми та окреслює основні напрямки її вивчення: теоретичне обґрунтування сутності трансверсальних компетентностей, визначення умов та засобів їх формування в освітньому середовищі ЗВО, а також специфіка їх розвитку у майбутніх педагогів. Однак недостатньо уваги приділено аналізу потенціалу науково-педагогічного дослідження як ефективного інструменту для розвитку трансверсальних компетентностей студентів педагогічних спеціальностей.

Науковці трактують поняття «трансверсальні компетентності» (від лат. transversus – поперечний, міждисциплінарний), як надпредметні, міжгалузеві, універсальні уміння й навички, які не обмежуються певною спеціальністю чи галуззю знань, а забезпечують успішну професійну діяльність у різних життєвих та освітніх контекстах. Їх часто називають «м'якими навичками» або «ключовими компетентностями XXI століття». Ці компетентності є універсальними і не втрачають своєї актуальності незалежно від фаху (Ткаченко, Юань Веньцзін, 2022).

До переліку трансверсальних компетентностей, як правило, відносять критичне та аналітичне мислення, креативність, комунікаційні навички, емоційний інтелект, здатність працювати в команді, самоорганізацію, відповідальність, цифрову грамотність, а також уміння вчитися впродовж життя. Саме ці характеристики є основою професійної гнучкості, міждисциплінарної взаємодії, академічної доброчесності та інноваційної діяльності.

В Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича, підготовка студентів спеціальності АЗ «Початкова освіта» зорієнтована на формування конкурентоспроможного педагога нової генерації, який здатен відповідати на виклики сучасної освіти, зокрема реалізовувати концепцію Нової української школи

(НУШ). В основі цієї концепції лежить компетентнісний підхід, де трансверсальні компетентності посідають центральне місце. Як зазначається в Державному стандарті початкової освіти, педагог має не лише володіти предметними знаннями, а й демонструвати високий рівень соціальних, етичних та цифрових компетентностей, що забезпечують продуктивну взаємодію з учнями, батьками, колегами (Державний стандарт початкової освіти, 2018).

Зокрема, здатність до критичного мислення допомагає вчителю аналізувати педагогічні ситуації та приймати обґрунтовані рішення; комунікативні навички сприяють налагодженню ефективної взаємодії з учасниками освітнього процесу; уміння працювати в команді – забезпечує якісну реалізацію міждисциплінарних навчальних проєктів; цифрова компетентність – дозволяє організовувати змішане та дистанційне навчання. Крім того, трансверсальні компетентності є основою для формування в майбутнього педагога здатності до професійного саморозвитку, інноваційного мислення та дотримання принципів педагогіки партнерства (Олефіренко, Попова, 2022).

Результати дослідження свідчать про те, що трансверсальні компетентності особливо важливі у контексті науково-педагогічного пошуку. Саме в умовах дослідницької діяльності формується здатність студента критично аналізувати інформацію, будувати логічні аргументи, презентувати результати, рефлексувати власну діяльність, що безпосередньо корелює з розвитком міждисциплінарного мислення та академічної відповідальності.

Таким чином, трансверсальні компетентності виступають ключовим компонентом професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи, а їх розвиток у процесі наукового дослідження є важливим чинником формування інноваційної, мобільної та саморефлексивної педагогічної особистості.

Середовище науково-педагогічного дослідження посідає особливе місце у структурі професійної підготовки студентів педагогічних спеціальностей, зокрема майбутніх учителів початкової школи. Участь у дослідницькій діяльності не лише сприяє засвоєнню методологічних основ науки, а й виступає потужним чинником розвитку трансверсальних компетентностей, які забезпечують здатність особистості адаптуватися до складних, мінливих та міждисциплінарних освітніх ситуацій.

У процесі виконання науково-педагогічного дослідження студент працює із завданнями, що потребують залучення широкого спектра універсальних умінь: аналізу та інтерпретації джерел, постановки проблеми, формулювання гіпотези, відбору методів дослідження, систематизації результатів, аргументованої презентації висновків. Цей процес, у свою чергу, активізує розвиток критичного мислення, рефлексивних умінь, здатності приймати обґрунтовані рішення та здійснювати самостійний пошук шляхів вирішення педагогічних проблем. Такі компетентності є ключовими у структурі трансверсальних, оскільки формуються на межі когнітивної, соціальної та емоційної сфер.

Особливої ваги набуває дослідницька діяльність у контексті підготовки майбутніх педагогів до професійної рефлексії. Наукове дослідження створює умови для переосмислення власної педагогічної позиції, розвитку самосвідомості, здатності оцінювати ефективність власної діяльності, що також відповідає сучасному розумінню трансверсальної компетентності як інтегративного особистісного ресурсу. Участь у дослідницьких групах, наукових гуртках, конференціях і конкурсах сприяє розвитку навичок командної взаємодії, комунікації, лідерства та ініціативності.

Крім того, науково-педагогічне дослідження формує здатність студентів працювати з інформацією, зокрема в цифровому середовищі, що є однією з наскрізних компетентностей сучасного вчителя. Залучення до дослідницької діяльності дозволяє студентам інтегрувати теоретичні знання з практичним досвідом, розвивати міждисциплінарне мислення та здатність до навчання впродовж життя – тобто ті характеристики, що лежать в основі трансверсального підходу до освіти.

Таким чином, науково-педагогічне дослідження виступає ефективним середовищем формування трансверсальних компетентностей, оскільки забезпечує глибоке залучення студентів до аналітичної, творчої, комунікативної та рефлексивної діяльності. Саме завдяки цьому дослідницький компонент професійної підготовки має бути не лише формальною складовою освітнього процесу, а стратегічним інструментом розвитку майбутнього педагога як суб'єкта професійної діяльності нового типу.

Формування трансверсальних компетентностей у майбутніх педагогів є інтегративним процесом, що потребує системного методичного забезпечення й ефективного дидактичного супроводу. Особливо важливою у цьому контексті є організація дослідницької

діяльності студентів у межах вивчення таких навчальних дисциплін, як «*Основи педагогічних досліджень*» та «*Методологія наукових досліджень та академічна доброчесність*». Саме ці курси створюють базове академічне підґрунтя для розвитку не лише дослідницьких, а й широкого спектра трансверсальних компетентностей: критичного мислення, комунікаційної культури, здатності до самоорганізації та дотримання етичних принципів.

У процесі реалізації дослідницької діяльності студентів доцільно застосовувати педагогічні стратегії, що сприяють формуванню трансверсальних компетентностей. Серед ефективних педагогічних стратегій у дослідницькому контексті, вирізняються:

Стратегія дослідницького навчання (inquiry-based learning) – орієнтована на самостійну постановку студентами дослідницьких питань, пошук шляхів їх розв’язання та рефлексію результатів. Цей підхід актуалізує когнітивну активність і забезпечує міжпредметну інтеграцію.

Стратегія розвитку академічної доброчесності – полягає в системному засвоєнні етичних норм наукової діяльності, формуванні толерантного ставлення до авторського права, навичок коректного цитування та запобігання академічному шахрайству.

Стратегія формувального оцінювання — передбачає надання студентам конструктивного зворотного зв’язку впродовж виконання дослідницьких завдань, що сприяє підвищенню рівня їхньої академічної рефлексії, відповідальності та самооцінювання.

До ефективних методів, що використовуються під час організації науково-педагогічних досліджень студентів, належать:

✓ **Метод проєктів**, що дозволяє реалізовувати індивідуальні та колективні дослідницькі ініціативи з чітко визначеними цілями, завданнями та результатами. Цей метод розвиває вміння планувати, працювати в команді, презентувати результати власної діяльності.

✓ **Кейс-метод (case study)** — передбачає розгляд конкретних педагогічних ситуацій, які потребують аналітичного мислення, оцінювання альтернативних рішень і формулювання обґрунтованих висновків.

✓ **Дискусійно-дебатні методи**, які ефективно сприяють розвитку навичок аргументованого мовлення, поваги до

альтернативної точки зору, вміння вести наукову полеміку, особливо при розгляді питань академічної доброчесності.

✓ **Метод взаємного рецензування наукових робіт**, що формує здатність до аналітичного читання, етичного оцінювання, а також уміння давати конструктивну критику та приймати її.

Педагогічна практика свідчить, що результативність формування трансверсальних компетентностей значною мірою залежить від раціонального поєднання традиційних та інноваційних форм організації дослідницької діяльності, серед яких варто виокремити:

Індивідуальні наукові роботи (курсові, есе, міні дослідження), які забезпечують глибоке занурення студента в дослідницьку проблематику, формуючи здатність до планування, самоорганізації та рефлексії.

Науково-дослідні студентські гуртки, що сприяють розвитку командної роботи, ініціативності, академічного лідерства та навичок колективного вирішення дослідницьких завдань.

Участь у наукових конференціях, семінарах і конкурсах студентських робіт — ефективна форма апробації результатів дослідження та розвитку публічної наукової комунікації (написання тез, статей, конкурсних робіт; підготовка наукових виступів, майстер-класів, тощо).

Групова робота з аналізу кейсів — дозволяє моделювати дослідницьку діяльність у симульованому освітньому середовищі та формує навички вирішення міждисциплінарних проблем.

Застосування цифрових інструментів та систем (Google Scholar, Zotero, Mendeley, сервіс «Grafati»), платформи для опитувань та аналізу даних) — розширює цифрову грамотність студентів і формує базові навички сучасного дослідника.

Таким чином, впровадження зазначених стратегій, методів і форм дозволяє ефективно інтегрувати дослідницьку діяльність у професійну підготовку студентів педагогічних спеціальностей, водночас виступаючи важливим механізмом формування трансверсальних компетентностей, необхідних для їхньої майбутньої педагогічної діяльності в умовах Нової української школи.

У сучасних умовах підготовка майбутнього педагога передбачає не лише засвоєння фахових знань і методик, а й формування комплексу універсальних (трансверсальних) компетентностей, які дозволяють

ефективно діяти в умовах змін, міждисциплінарності, цифрової трансформації та непередбачуваних освітніх викликів.

У цьому контексті науково-дослідницька діяльність студентів виступає не лише засобом формування дослідницької компетентності, а й потужним педагогічним інструментом інтегративного розвитку особистості. Проте ефективність цього процесу значною мірою залежить від цілеспрямованого педагогічного проєктування та впровадження моделі організації дослідницької діяльності, яка поєднує сучасні стратегії навчання, активні методи й адекватні до мети форми роботи.

У зв'язку з цим виникає потреба у розробленні й апробації моделі, що враховуватиме специфіку підготовки студентів спеціальності «Початкова освіта», особливості дисциплін дослідницького циклу, а також вимоги до формування трансверсальних компетентностей у майбутніх педагогів.

Практична реалізація дослідницької діяльності як засобу формування трансверсальних компетентностей здійснюється в освітньому процесі здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності АЗ Початкова освіта через міждисциплінарну інтеграцію курсів «*Основи педагогічних досліджень*» і «*Методологія наукових досліджень та академічна доброчесність*». Пропонуємо модель, яка включає кілька взаємопов'язаних компонентів:

I. Організаційно-мотиваційний етап, у межах якого здійснюється виявлення дослідницьких інтересів студентів, ознайомлення з актуальними науковими тематиками, формування навчальної мотивації та розуміння цінності академічної доброчесності. На цьому етапі активно використовуються інтерв'язійні сесії, SWOT-аналіз особистих навчальних стратегій, обговорення кейсів порушення етичних норм у науці.

II. Етап формування дослідницьких умінь, що передбачає опанування базових навичок постановки проблеми, побудови гіпотези, вибору методів дослідження, збору та аналізу емпіричних даних. Застосовуються методи міні-проєктів, кейс-аналізу, експертного опитування, а також цифрові інструменти для обробки результатів (Google Forms, ClassMarker, Excel, Jamboard, Miro).

III. Етап колективної дослідницької діяльності, реалізується у форматі роботи в мікрогрупах над навчально-дослідницькими

проектами. Тематика проектів має прикладний характер і пов'язана з майбутньою професійною діяльністю (наприклад: «Рівень цифрової компетентності учнів початкової школи», «Роль гейміфікації у навчанні грамоти», «Особливості навчальної мотивації першокласників» тощо). Така форма роботи сприяє розвитку навичок командної взаємодії, лідерства, відповідальності, тайм-менеджменту.

IV. Етап презентації та рефлексії, що охоплює публічний захист результатів досліджень у форматі студентських наукових конференцій, круглих столів, наукових постерів, а також заповнення аналітичних рефлексивних щоденників, наукових портфоліо. Акцент робиться на розвитку комунікативної компетентності, здатності аргументувати позицію, коректно відповідати на запитання, приймати конструктивну критику.

Значущим елементом є інтеграція цифрового компонента, коли студенти працюють з онлайн-бібліотеками, навчаються оформлювати списки використаних джерел у Zotero, створюють презентації та візуалізації на платформах Canva або Genially. Такий підхід забезпечує одночасне формування інформаційної та цифрової компетентностей, що є ключовими трансверсальними навичками.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що така модель сприяє реалізації повного дослідницького циклу студентом, що в поєднанні з підтримувальним педагогічним супроводом та рефлексивною культурою дозволяє не лише сформуванню базові наукові компетентності, а й значно розширити спектр універсальних (трансверсальних) навичок, необхідних для успішної професійної реалізації вчителя Нової української школи.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином науково-педагогічне дослідження, як частина професійної підготовки студентів спеціальності «Початкова освіта», виступає продуктивним середовищем для формування трансверсальних компетентностей. Реалізація педагогічних стратегій дослідницького навчання, методів активної пізнавальної діяльності та сучасних форм організації дозволяє розвивати в студентів критичне мислення, комунікативну компетентність, відповідальність, здатність до навчання впродовж життя та академічну доброчесність. Отже, цілеспрямоване включення дослідницьких компонентів у освітній процес забезпечує підготовку фахівця, здатного до інноваційної та рефлексивної професійної діяльності в умовах Нової української школи.

Розгляд трансверсальних компетентностей у контексті науково-педагогічної діяльності студентів відкриває широке поле для подальших наукових розвідок. Перспективними є дослідження, спрямовані на: розроблення індикаторів рівня сформованості трансверсальних компетентностей у здобувачів вищої освіти на різних етапах фахової підготовки та моніторинг динаміки розвитку трансверсальних компетентностей у студентів, залучених до різних форм дослідницької діяльності (індивідуальної, групової, міждисциплінарної) та ін.

Зазначені напрями можуть слугувати підґрунтям для міжкафедральної, міжуніверситетської та міждисциплінарної співпраці в межах науково-дослідних проєктів, спрямованих на підвищення якості підготовки майбутніх педагогів у відповідності до сучасних вимог європейського освітнього простору.

ЛІТЕРАТУРА

- Ведь, Т. М. (2020). Теоретичні засади формування трансверсальних компетентностей на сучасному етапі розвитку суспільства. *Педагогічні науки*, 93, 64-69 (Ved, T. M. (2020). Theoretical foundations of forming transversal competencies at the current stage of societal development. *Pedagogical Sciences*, 93, 64-69).
- Державний стандарт початкової освіти*. (2018). Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. No 87. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-n> (*State standard of primary education* (2018). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-n>
- Олефіренко, Т. О., Попова, Л. М. (2022). Формування трансверсальних компетентностей у процесі становлення професійної ідентичності майбутнього педагога. *Педагогічні науки*, 99, 45-51 (Olefrenko, T. O., Popova, L. M. (2022). Formation of transversal competencies in the process of developing the professional identity of a future teacher. *Pedagogical Sciences*, 99, 45-51).
- Петренко, В.О., Безугла, В.І. (2018). Формування трансверсальних компетентностей в умовах закладу вищої освіти. *Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика*, сс. 1-4 (Petrenko, V. O., Bezugla, V. I. (2018). Formation of transversal competencies in the context of a higher education institution. *Contemporary Challenges in Enterprise Management: Theory and Practice*, 1-4.
- Попова, Л.М. (2022). Екземпліфікація терміну «трансверсальність» у сучасному науковому просторі через призму підготовки майбутнього фахівця. *Інноваційна педагогіка*, 48, Том 2, 165-169 (Popova, L. M. (2022). Exemplification of the term “transversality” in the modern scientific space through the lens of future specialist training. *Innovative Pedagogy*, 48(2), 165-169).
- Предик, А.А. (2024). Формування трансверсальних компетентностей майбутніх педагогів у процесі фахової підготовки. *Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (26 квітня 2024 року, м. Суми)*. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, сс. 132-134 (Predyk, A. A. (2024).

Formation of transversal competencies of future teachers in the process of professional training. *Innovative Development of Higher Education: Global, European, and National Dimensions of Change: Proceedings of the 10th International Scientific and Practical Conference* (Sumy, April 26, 2024) (pp. 132-134). Sumy: Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko).

Соболь, Н. (2016). Трансверсальні уміння й навички в структурі професійної компетентності перекладача. *Вісник Національної академії державної прикордонної служби України. Серія «Педагогіка»*, 4, 1-9 (Sobol, N. (2016). Transversal skills and abilities in the structure of a translator's professional competence. *Bulletin of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: Pedagogy*, 4, 1-9).

Ткаченко, Н., Юань, Веньцзін (2022). Трансверсальні компетентності: еволюція через призму контекстів. *Наукові інновації та передові технології*, 5 (7), 130-143. URL : [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-5\(7\)-130-143](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-5(7)-130-143) (Tkachenko, N., Yuan, Wenzjing. (2022). Transversal competencies: Evolution through the lens of contexts. *Scientific Innovations and Advanced Technologies*, 5(7), 130-143.

SUMMARY

Predyk Alina. Formation of students' transversal competencies in the process of scientific and pedagogical research

The article analyzes the potential of scientific and pedagogical research as an environment for the formation of transversal competencies among students majoring in Primary Education. The purpose is to justify the integration of research activities into the educational process as an effective tool for developing key universal skills demanded in the modern pedagogical field.

The theoretical and methodological basis of the study includes contemporary approaches to competency-based learning, particularly the concept of transversality, provisions of the New Ukrainian School Concept, and empirical analysis of pedagogical practices in teaching research-related disciplines. Methods used involve content analysis of scientific sources, modeling, comparative and analytical approaches, as well as elements of pedagogical observation. For the first time, a comprehensive model for forming transversal competencies through scientific research activities is presented. The model incorporates interconnected components: pedagogical strategies (inquiry-based learning, academic integrity, formative assessment), methods (projects, case study, debates, peer review), and forms of organization (individual assignments, scientific clubs, conference participation, group work, digital platforms). It is proven that systematic and purposeful inclusion of research activities in professional training ensures comprehensive development of transversal competencies—critical thinking, self-organization, digital literacy, communicative culture, and academic ethics.

Practical implementation of the proposed model within the courses “Fundamentals of pedagogical research” and “Methodology of scientific research and academic integrity” demonstrated its effectiveness as an educational tool transforming academic learning into research activity. Formation of transversal competencies among students at Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Primary Education specialty, is not only a response to modern professional standards but also a prerequisite for their adaptability, innovative thinking, mobility, and responsible performance in the context of the New Ukrainian School reform.

Key words: transversality, transversal competencies, scientific and pedagogical research, research activity, pedagogical strategies.